

تورج دهقانی: |ضررهای تأخیر در توسعه میدان‌های مشترک غرب کارون

بر اساس اهداف سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ و سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، یکی از محورهای اصلی فعالیت وزارت نفت (و به تبع آن شرکت ملی نفت ایران) افزایش ذخایر راهبردی، حفظ و توسعه ظرفیت تولید نفت خام است.

در تحقق این اهداف، توسعه میدان‌های مشترک اهمیت بسیار بالایی دارد و در بیشتر اسناد بالادستی بر آن تأکید شده است. تعداد قابل توجه میدان‌های مشترک (۲۸ میدان مشترک نفت و گاز با ظرفیت حدودی ۲۳ میلیارد بشکه نفت و ۱۶ تریلیون متر مکعب گاز قابل برداشت معادل ۱۵ درصد از کل ذخایر نفتی و ۳۵ درصد از کل ذخایر گازی کشور) و مسئله مهاجرت سیال هیدروکربوری در میدان‌های نفت و گاز در کنار ملاحظات سیاسی و امنیتی مربوط به توسعه این میدان‌ها، اهمیت توجه به توسعه این میدان‌ها را دوچندان می‌کند.

با توجه به تمرکز میدان‌های مشترک نفتی خشکی در مرزهای جنوب غرب کشور (در همسایگی عراق)، توسعه این میدان‌ها به‌عنوان «تمدن نوین نفتی» یکی از رسالت‌های اصلی وزارت نفت، شرکت ملی نفت ایران بوده و شرکت مهندسی و توسعه نفت (متن) از این حیث، بازوی اصلی شرکت ملی نفت ایران است.

آنچه شکل‌گیری این تمدن را از دیگر مناطق نفت‌خیز کشور متمایز می‌سازد را می‌توان در چند محور بررسی کرد که از آن جمله باید به «استفاده از الگوی قراردادی بیع متقابل در توسعه اکثر قریب به اتفاق این میدان‌ها»؛ «زیست‌بوم خاص این منطقه (تالاب هورالعظیم به‌عنوان یکی از برجسته‌ترین نمونه‌ها)»، «وجود بقایای جنگ تحمیلی در بیشتر نقاط منطقه»، «گسترده‌ی مخازن و دشواری‌های ناشی از ناهمگونی» و ویژگی‌های خاص مخازن (حجم ذخیره فراوان و نیاز سریع به روش‌های ازدیاد برداشت) اشاره کرد.

در حوزه غرب کارون بیش از ۱۳ میدان وجود دارد که بر اساس

تازه‌ترین مطالعات، برآورد نفت درجا برای میدان‌های آزادگان و یادآوران ۶۷ میلیارد بشکه است که عمده آن نفت فوق سنگین صادراتی است.

مطالعه و توسعه این میدان‌ها از نیمه دوم دهه ۷۰ با حضور شرکت‌های خارجی در قالب قراردادهای بیع متقابل آغاز شده و هم‌اکنون توسط پیمانکاران داخلی و خارجی در حال انجام است.

بر اساس برنامه توسعه فاز یک این میدان‌ها، پیش‌بینی می‌شد تا پایان سال ۱۳۹۷، مجموع تولید این میدان‌ها به روزانه ۵۵۰ هزار بشکه برسد که تاکنون، بیش از ۳۰۰ هزار بشکه از این میزان محقق شده و انتظار می‌رود این رقم تا پایان سال به ۴۰۰ هزار بشکه در روز برسد.

قطع همکاری برخی شرکت‌های خارجی به دلیل شرایط تحریم از عمده‌ترین دلایل انحراف از این برنامه بوده است. با عنایت به مقدمه‌های بیان شده، خسارات ناشی از تأخیر در توسعه این میدان‌های مشترک را می‌توان در ابعاد مختلف بررسی کرد.

برای نمونه باید به کاهش قدرت نفوذ و توان مانور در بازار اشاره کرد. کشورهای تولیدکننده و صادرکننده نفت خام در صورتی می‌توانند در بازار نفت تأثیرگذار باشند که ظرفیت تولید واقعی قابل توجهی ایجاد کرده و این ظرفیت تولید با حداکثر مصرف داخلی و حداقل صادراتی، اختلاف معنی‌داری داشته باشد. به‌طور طبیعی این تأخیر در توسعه میدان‌های مشترک می‌تواند منجر به از دست رفتن بخشی از سهم کنونی بازار شود. در کنار آنها افزایش ریسک برای سرمایه‌گذاری شرکت‌های خارجی نیز حائز اهمیت است؛ زیرا در صورت عقب افتادگی قابل توجه از کشور همسایه، به‌طور طبیعی قدرت چانه زنی شرکت ملی نفت ایران در مذاکرات سرمایه‌گذاری برای توسعه میدان‌ها نیز کاهش می‌یابد. بنابراین در یک نگاه کلان، لزوم اتخاذ رویکردی بلند مدت، یکپارچه و به دور از نگاه جزیره‌ای و بسیج همه دستگاه‌های ذینفع به روشنی نمایان بوده و مخاطره‌های غفلت از این مسئله را تا حد قابل توجهی برای همه مسئولان ذیربط برجسته می‌کند. وزارت نفت و پیرو آن شرکت متن با در نظر گرفتن این ظرفیت‌های قابل توجه، همزمان با آغاز به کار فعالیت‌های دولت یازدهم، نسبت به اجرای فعالیت‌های توسعه‌ای بر مبنای طرح‌ها و پروژه‌های دارای اولویت اقدام کرده و غرب کارون را در رأس پروژه‌های نفتی اولویت دار در دستور کار قرار داده است.

تورج دهقانی

مدیرعامل شرکت مهندسی و توسعه نفت

منبع: روزنامه ایران